

Spis treści

Wprowadzenie	13
I. KSZTAŁCENIE OBRONNE MŁODZIEŻY W POLSCE (TRADYCJE I WSPÓŁCZESNOŚĆ)	16
1.1. Tradycje kształcenia obronnego młodzieży	16
1.1.1. Kształcenie obronne w okresie rozbiorów	16
1.1.2. Kształcenie obronne w okresie II Rzeczypospolitej	20
1.1.3. Kształcenie obronne w latach 1939-1945	29
1.1.4. Kształcenie obronne po II wojnie światowej	38
1.2. Współczesna edukacja na rzecz bezpieczeństwa	44
1.2.1. Edukacja dzieci i młodzieży w zakresie bezpieczeństwa	44
1.2.2. Kształcenie obronne studentów	45
1.2.3. Założenia nowego systemu szkolenia obronnego i wojskowego studentów oraz absolwentów szkół wyższych	47
II. OBRONA NARODOWA A BEZPIECZEŃSTWO POLSKI	51
2.1. Pojęcie oraz zakres bezpieczeństwa narodowego i obrony narodowej	52
2.1.1. Bezpieczeństwo narodowe	52
2.1.1.1. Szczęście i mądrość ludzka a bezpieczeństwo	52
2.1.1.2. Potrzeby ludzkie a bezpieczeństwo	54
2.1.1.3. Naród i interesy narodowe	54
2.1.1.4. Państwo i racja stanu	55
2.1.1.5. Pojęcie bezpieczeństwa narodowego	58
2.1.2. Obrona narodowa	62
2.1.2.1. Pojęcie obrony narodowej	62
2.1.2.2. Dotychczasowe – wąskie (militarne) a współczesne – szerokie (powszechne) postrzeganie obrony narodowej	64
2.1.2.3. Narzędzia i środki obrony narodowej	66
2.1.2.4. Ogólna struktura obrony narodowej	67
2.2. Konstytucyjne, ustawowe cele, zadania oraz obowiązki w zakresie bezpieczeństwa narodowego i obrony narodowej	68
2.2.1. Funkcje państwa i podmiotów prawa państwowego w dziedzinie bezpieczeń- stwa narodowego i obrony narodowej	69

2.2.2. Interesy bezpieczeństwa narodowego i obrony narodowej w prawie polskim	71
2.2.3. Rola organów władzy w tworzeniu bezpieczeństwa narodowego i obrony narodowej	74
2.2.3.1. Parlament	74
2.2.3.2. Prezydent RP	75
2.2.3.3. Rada Ministrów	78
2.2.3.4. Minister Obrony Narodowej	79
2.2.4. Zadania i obowiązki organów administracji, przedsiębiorców i obywateli ...	81
2.2.4.1. Administracja rządowa	81
2.2.4.2. Administracja samorządu terytorialnego	83
2.2.4.3. Przedsiębiorcy	83
2.2.4.4. Obywatele	84
2.2.5. Organizacje pozarządowe w obronie narodowej	85
2.2.6. Kobiety w obronie narodowej	85
2.3. Zagrożenia bezpieczeństwa narodowego	91
2.3.1. Pojęcie zagrożeń bezpieczeństwa narodowego	91
2.3.2. Charakterystyka współczesnych zagrożeń bezpieczeństwa narodowego	92
2.4. Obrona narodowa i obrona wspólna NATO	100
2.4.1. Właściwości obrony narodowej	100
2.4.2. Organizacja i funkcjonowanie obrony narodowej	107
2.4.3. Obrona wspólna NATO	110
2.4.3.1. Zasady działania Sojuszu Północnoatlantyckiego	111
2.4.3.2. Zakres wspólnych przedsięwzięć obronnych	113
2.4.3.3. Koncepcja strategiczna Sojuszu Północnoatlantyckiego	116
2.4.3.4. Rola państwa-członka NATO	118
2.4.3.5. Interesy narodowe a sojusznice	120
2.5. Założenia strategii bezpieczeństwa narodowego	123
2.5.1. Cele i zadania polityki bezpieczeństwa narodowego	123
2.5.1.1. Podstawowe cele polityki bezpieczeństwa narodowego	124
2.5.1.2. Główne uwarunkowania bezpieczeństwa narodowego	124
2.5.1.3. Wyzwania stojące przed polityką bezpieczeństwa narodowego	125
2.5.1.4. Zadania polityki bezpieczeństwa narodowego dla strategii bezpieczeństwa narodowego u progu XXI wieku	125
2.5.2. Środki strategii bezpieczeństwa narodowego	126
2.5.2.1. Pojęcie, istota i zadania strategii bezpieczeństwa narodowego	126
2.5.2.2. Źródło błędnych strategii	127
2.5.2.3. Powszechna obrona narodowa	130
2.5.2.4. Siła narodowa i jej umacnianie	132
2.5.2.5. Członkostwo w NATO i Unii Europejskiej	134
2.5.2.6. Współpraca sąsiedzka	135
2.5.2.7. Aktywność w zapobieganiu i przeciwdziałaniu zagrożeniom; utrzymywanie bezpieczeństwa międzynarodowego	136

2.6. Stany nadzwyczajne i gotowość obronna państwa	137
2.6.1. Pojęcie i istota stanów nadzwyczajnych i gotowości obronnej państwa	137
2.6.2. Stany nadzwyczajne	139
2.6.2.1. Zasady wprowadzania stanów nadzwyczajnych	139
2.6.2.2. Zasady działania organów władzy publicznej	140
2.6.2.3. Zakres ograniczeń wolności i praw człowieka	142
2.6.3. Zarządzanie w sytuacjach kryzysowych	145
2.7. Założenia strategii obrony narodowej	151
2.7.1. Pojęcie i istota strategii obrony narodowej	151
2.7.2. Cele, warunki i wymogi strategii obrony narodowej	157
2.7.2.1. Cele polityki obrony narodowej	157
2.7.2.2. Warunki strategii obrony narodowej	158
2.7.2.3. Wymogi strategii obrony narodowej	160
2.7.3. Imperatywy i podstawowe dyrektywy strategii obrony narodowej	160
2.7.3.1. Imperatywy strategii obrony narodowej	161
2.7.3.2. Podstawowe dyrektywy strategii obrony narodowej	162
2.7.4. Podstawowe środki strategii obrony narodowej	164
2.7.4.1. Społeczeństwo polskie – jego świadomość narodowa, patriotyzm, postawa obywatelska i przygotowanie obronne	164
2.7.4.2. Przygotowanie organów władzy rządowej i samorządowej do kierowania obroną narodową, w tym do zarządzania w sytuacjach kryzysowych	164
2.7.4.3. Obronny system wojskowy	165
2.7.4.4. Działania nieregularne w masowej skali	166
2.7.4.5. Siły Policji, Straży Granicznej i Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego	166
2.7.4.6. Ochrona ludności i ratownictwo	167
2.7.4.7. Przygotowanie Polski do realizacji funkcji państwa-gospodarza (HNS – Host Nation Support)	167
III. ORGANIZACJA WOJSKOWA POLSKI	169
3.1. Siła militarna (wojskowa) w państwie i stosunkach międzynarodowych	170
3.1.2. Rola wojska w państwie, cechy i wartości	175
3.1.2.1. Rola wojska w państwie	175
3.1.2.2. Cechy organizacji wojskowej państwa	176
3.1.2.3. Wartości wnoszone do funkcjonowania współczesnego państwa, narodu, społeczeństwa i obywatela przez organizację wojskową	184
3.1.3. Współczesne pojęcie wojska, armii, sił zbrojnych, systemu wojskowego ..	186
3.1.4. Misje i funkcje sił zbrojnych	189
3.2. Armia (wojsko, siły zbrojne) w czasie pokoju, kryzysu, wojny i okupacji	191
3.2.1. System mobilizacyjny sił zbrojnych	191
3.2.2. Gotowość bojowa sił zbrojnych	194
3.2.3. Siły zbrojne w czasie pokoju	201

3.2.4. Siły zbrojne w sytuacjach kryzysowych	202
3.2.5. Siły zbrojne w okresie wojny	205
3.2.6. Opór na terenach okupowanych	208
3.2.7. Działania humanitarne wojska	209
3.3. Struktura Sił Zbrojnych	211
3.3.1. Dwa komponenty sił zbrojnych oraz ich wsparcie i zabezpieczenie	213
3.3.1.1. Wojska operacyjne	214
3.3.1.2. Wojska obrony terytorialnej	215
3.3.1.3. Wsparcie i zabezpieczenie sił zbrojnych	216
3.3.2. Rodzaje Sił Zbrojnych RP	218
3.3.2.1. Wojska Lądowe	218
3.3.2.2. Wojska Lotnicze i Obrony Powietrznej	219
3.3.2.3. Marynarka Wojenna RP	222
3.3.3. System dowodzenia siłami zbrojnymi	223
3.3.3.1. Pojęcie systemu dowodzenia	223
3.3.3.2. Sztab Generalny WP	226
3.3.3.3. Operacyjny system dowodzenia wojskami	228
3.3.3.4. Terytorialny system dowodzenia	229
3.4. Struktura rodzajów wojsk i służb	233
3.4.1. Wojska zmechanizowane i pancerne	234
3.4.2. Wojska raketowe i artyleria	235
3.4.3. Wojska obrony przeciwlotniczej	236
3.4.4. Wojska inżynieryjne	236
3.4.5. Wojska chemiczne	237
3.4.6. Wojska rozpoznania i walki radioelektronicznej	237
3.4.7. Wojska łączności i informatyki	238
3.4.8. Wojska aeromobilne	238
3.4.9. Wojska specjalne	239
3.4.10. Wojska logistyki	240
3.4.11. Służby wojskowe	240
3.4.11.1. Żandarmeria Wojskowa	240
3.4.11.2. Wojskowe Służby Informacyjne	242
3.4.11.3. Wojskowa służba zdrowia	243
3.5. Duszpasterstwa wojskowe	244
3.5.1. Ordynariat Polowy Wojska Polskiego	244
3.5.2. Prawosławny Ordynariat Wojska Polskiego	245
3.5.3. Ewangelickie Duszpasterstwo Wojskowe	247
3.6. Prokuratura wojskowa	248
3.6.1. Wojskowe jednostki organizacyjne prokuratury	248
3.6.2. Zadania prokuratury	249
3.6.3. Kompetencje prokuratorów wojskowych	250
3.6.4. Struktura wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury	251
3.6.5. Funkcjonowanie wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury	252

3.7. Sądownictwo wojskowe	253
3.7.1. Sądownictwo wojskowe w strukturze polskiego wymiaru sprawiedliwości	253
3.7.2. Struktura sądownictwa wojskowego	254
3.8. Służba wojskowa	255
3.8.1. Służba wojskowa obywateli	256
3.8.1.1. Zasadnicza służba wojskowa	257
3.8.1.2. Służba wojskowa studentów i absolwentów szkół wyższych	258
3.8.1.3. Służba wojskowa żołnierzy rezerwy	258
3.8.1.4. Służba wojskowa w razie ogłoszenia mobilizacji i w okresie wojny	259
3.8.1.5. Służba wojskowa kobiet	259
3.8.2. Organizacja funkcjonowania wojska	260
3.9. Podstawowe pojęcia i zasady walki zbrojnej	267
3.9.1. Pojęcie sztuki wojennej i jej części składowych	267
3.9.2. Środki, czynniki, sposoby, rodzaje i formy walki zbrojnej	274
3.9.3. Zasady sztuki wojennej	287
3.10. Współpraca cywilno-wojskowa (CIMIC)	292
3.10.1. Istota, potrzeba, formy i zakres współpracy	293
3.10.2. Organizacja współpracy cywilno-wojskowej w wymiarze krajowym	298
3.11. Wsparcie państwa-gospodarza – HNS	300
3.12. Wojskowe wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa	304
IV. CYWILNA ORGANIZACJA OBRONY NARODOWEJ	307
4.1. Misje, cele i funkcje cywilnej organizacji obrony narodowej	308
4.1.1. Zarys rozwoju cywilnej (niemilitarnej) części obrony narodowej	308
4.1.1.1. Cywilna organizacja obrony narodowej w okresie II RP	308
4.1.1.2. Potencjał gospodarczy II RP w aspekcie obronnym	310
4.1.1.3. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	312
4.1.1.4. Ochrona ludności	313
4.1.1.5. Ochrona granic państwa	316
4.1.1.6. Komunikacja (łączność i transport)	316
4.1.2. Cywilna organizacja obrony narodowej po drugiej wojnie światowej	317
4.1.3. Planowanie cywilne na okres nadzwyczajnych zagrożeń w NATO	321
4.1.4. Organizacja funkcjonowania cywilnej (niemilitarnej) części obrony narodowej w Polsce	329
4.1.5. Cywilne wsparcie sił zbrojnych	332
4.2. Ochrona ludności	335
4.2.1. Pojęcie i zakres ochrony ludności	336
4.2.2. Charakterystyka wybranych rodzajów ochrony ludności	337
4.3. Ratownictwo	339
4.3.1. Typologia ratownictwa III RP	340
4.3.2. Charakterystyka wybranych rodzajów ratownictwa państwowego	344
4.3.3. Udział sił zbrojnych w ratownictwie	347

4.3.4. Ratownictwo społeczne	348
4.4. Bezpieczeństwo i porządek publiczny	351
4.4.1. Podmioty systemu bezpieczeństwa i porządku publicznego	351
4.4.2. Koordynacja działań w sferze bezpieczeństwa i porządku publicznego	368
4.5. Działalność organizacji pozarządowych na rzecz bezpieczeństwa	372
4.5.1. Istota funkcjonowania organizacji pozarządowych w Polsce	373
4.5.2. Typologia organizacji pozarządowych	374
4.5.3. Działalność organizacji pozarządowych na rzecz bezpieczeństwa naro-	
dowego	376
4.6. Ochrona i obrona granicy państwowej, ważnych obiektów oraz instytucji	380
4.6.1. Zasady ochrony granicy państwowej	380
4.6.2. Ochrona obiektów i dóbr niezbędnych do przetrwania ludności	385
4.6.3. Ochrona dóbr kultury	387
4.6.4. Ochrona obiektów szczególnie ważnych dla bezpieczeństwa	
i obronności państwa	390
4.6.5. Specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne	392
4.7. Zarządzanie kryzysowe w sytuacjach klęsk żywiołowych	393
4.7.1. Istota i działania zarządzania kryzysowego	393
4.7.2. Organizacja zarządzania kryzysowego	396
4.7.3. Monitorowanie zagrożeń	398
4.8. Ochrona porządku konstytucyjnego	400
4.9. Działanie cywilnej ochrony zdrowia w czasie zagrożenia bezpieczeństwa	
państwa, kryzysu i wojny	405
Bibliografia	418
Zestawienie załączników	423